

פרטיבל מס. 2/57

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', יג' סיון תש"ע - 29.5.50

בשעה 11.00.

נוכחים:

היו"ר ד. צ. פנקס
י. אפרתי
פ. נפתלי
ש. דיין
מ. סנה
י. בדר
י. רוקח
ב. רפטור
א. הרצפלד
א. מ. גניחובסקי
א. אלישר
א. גרנות.

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן
ד"ר ברגמן - מטעם האוצר
מר זגגי - מטעם האוצר.
ש. ספיבק - מטעם האוצר.
מ. אילון - מזכיר הועדה.

סדר היום:

- א. הענקות ממסלחיות לרשויות המקומיות, ושיטת המסים של הרשויות.
- ב. מסירת חומר עיון לוועדה.
- ג. בנין בית העם.
- ד. ועדות משנה.
- ה. שיחוף הממשלה בנשיאת עול הקליטה - מתן ערבות.

= = = = =

א. הענקות ממסלתיות לרשויות המקומיות, ושיטת המסים של הרשויות:

היו"ר ד. צ. פנקס: הופיעה בפני ועדת הפנים משלחת של הרשויות המקומיות. נחקלה החלטה בוועדת הפנים להרכיב ועדת משנה של ועדת הפנים וועדת הכספים, אשר תבדוק את מצב ההענקות הממשלתיות לרשויות המקומיות, ואת שיטת המסים. מועדת הפנים נבחרו לוועדת המשנה החברים הבאים: מינץ, מנה, גורי וספיר.

בקשר עם החקציב, נבדוק את הבעיות הנ"ל ונוציא מסקנות. אולם, אינני מתנגד לכך שוועדת משנה תלמד את הבעיות, ותגיע לידי מסקנות. היתה ועדה ממשלתית בענין זה, אולם הממשלה לא קבלה את מסקנותיה.

ד"ר י. בדר: אני מסכים לוועדת המשנה הזאת בתנאי שנחליט מראש שלא תהיה לה כל סמכות להגדיל את החקציב.

היו"ר ד. צ. פנקס: הועדה לא תחליט על סכומים, אלא תבדוק את המצב.

סיכום: הוחלט לבחור לוועדת המשנה המשותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים, אשר תמפל בבעיות הכרוכות בהענקות ממסלתיות לרשויות המקומיות ובשיטת המסים של הרשויות המקומיות, את החברים הבאים: ד. צ. פנקס, י. רוקח, י. אפרתי וי. בדר (או ח. לנדו).

ב. מסירת תומר עיון לוועדה:

היו"ר ד. צ. פנקס: בקשנו משר האוצר תומר בקשר לאיגרות החוב של ממשלת המנדט. כן בקשנו משר האוצר תומר בקשר לחוק המסחר עם האויב, ובקשר לחוק מלווה לפרדסנים וחוק המלווה העממי.

שה האוצר א. קפלן: אני מוכן להמציא לוועדה מחר את כל החומר הזה, מלבד החוק למלווה העממי.

ג. תנין בית העם:

היו"ר ד. צ. פנקס: נשיאות הכנסת העבירה אלי טופס של תוזה שאה שחתמה עליו עם אגודת בית העם בירושלים, על מנת שייבנה בית העם שישמש אכסניה לכנסת. לפי התוזה, הבית צריך להגמר עד פברואר 1951. הכנסת צריכה לשלם 9000 ל"י שכר דירה לשנה, ועליה לשלם עבור שנתיים למפרע. כן צריכה הכנסת לשלם, לפי החוזה, סכום של 32,000 ל"י השקעה להחאת הבנין לצרכי הכנסת.

אני ממפק אם אנו צריכים לעבור מהבית הזה לבית אחר בעוד שנה, ואח"כ שוב למקום הסופי. ועדת הכנסת התליטה בזמנו ששוכרים את הבית הזה שאנו נמצאים בו כעת רק לשנה, ואח"כ עוברים לבית העם.

אינני רוצה לנגוע כעת בשאלה הפורמלית. אינני סבור שיש צורך לעבור שוב לעוד תחנת ביניים, אחרי שאנו כאן.

שר האוצר א. קפלן: אני מבקש את הועדה לדרון ולהחליט, אם נכון הדבר שנשיאות הכנסת צריכה להיות גוף יורדי כלפי חוץ בעניני כספים. האוצר דרש שגם הצעות לחקצי הכנסת העבורנת דרך האוצר, מאחר שאנשי האוצר, המטפלים בעניני כספים, מכירים יותר טוב את הדברים האלה. ועד הכנסת החליטה שהצעות הנשיאות חובאנה לוועדה. לדעתי גורם דבר זה לבזבוז רב. הנה קובעים פה חוזה, ואומרים לנו לאשר או לא לאשר. קבלתי מכחב משר החנוך המבקש לאשר סכום של 50.000, כדי שבנין בית העם יהיה בנין לתפארת. מישו צריך לרכז את כל ההצעות האלו. כסף זה שדורשים ממני הוא על חשבון תקציב הפיחות. האם נכון בתקופה כזו, כשאנו מדברים על צנע וכו', להשקיע כ"כ הרבה כספים להעברות הכנסת ממקום למקום? נצטרך, אחרי שנעזוב את בנין בית העם, להחזיר אותו למצבו הקודם - כך אני משער לעצמי. לדעתי הדרך לאישור הוצאות היא יותר מדי פשוטה. אני מציע שמישהו יבדוק את הדברים האלה, ואם יש הצדקה להוצאה זו.

ד"ר י. בדר: הפרינציפ של עצמאות הכנסת כלפי חוץ הוא פרינציפ יפה והרבה יותר חשוב מסכנה של בזבוז של כמה אלפי לירות. אולם, אין זאת אומרת שאנו בתור ועדת הכספים, נוכל להרשות בזבוז. להיפך, א עלינו לשמור על כך שמשק הקטן בהשוואה עם משק המדינה, משק הכנסת, יהיה למופת של חסכון. רק אז נוכל לשמור על עצמאות הכנסת. שר האוצר בא בטענה מעשית צודקת, שהכנסת מתחילה להשתמש בעצמאותה לשם הוצאות רבות. יש בזבוז רב על באניני הכנסת. בזמן שכל חדר במדינה הוא כ"כ דרוש וחשוב, אין להשאיר את בניני הכנסת בתל-אביב ריקים. אינני יודע מדוע שני בנינים גדולים אלה, העומדים במרכז העיר, ויכולים לשמש למטרות רבות, עומדים ריקים והממשלה משלמת עבורם. אני שומע על כך שמחלקות שונות של הכנסת נמצאות עדיין בתל-אביב ולא עברו ביחד עם הכנסת. מערכת הכנסת לא עברה. אין להפוך את העברת הכנסת לירושלים להעברת הפטיש בלבד.

אני חושב שאין להרשות את המצב שבו הכנסת תעבור כל שנה לבנין אחר. התאמת הבנין הזה לצרכי הכנסת עלתה לנו בכספים מסוימים. אנו חייבים להשאר כאן עד שנוכל לעבור לשלב הסופי.

א. הרצפלד: אני סבור שאם יש צורך באישור מצדנו, אין לחתום על חוזה, ולפנות אלינו לאישור לאחר המעשה. אני רואה שהדעה הכללית כאן היא שלא שאיננו צריכים לעבור בעת לבנין אחר. לי טוב בבית הזה עד שנעבור לבית שבו חיה הכנסת לתמיד. השקיעו כסף בבית זה. יש להעיר לנשיאות על שחתמה על החוזה לפני שפנתה אלינו, ויש להתנגד להעברה לבנין אחר.

פ. נפתלי: אינני חושב שעצמאות הכנסת היא בכך שהכנסת יכולה לעשות חוזים בלעדי האוצר. יש לעשות חוזים כאלה ביחד עם האוצר. עצמאות הכנסת היא בהחלטה, ואת ההוצאה לפועל צריך לעשות המשרד המתאים. אנו צריכים לדחות את הדבר, ולא לאשר בניית בנין לתפארת בזמן שעומדים לפנינו חפקידים אחרים, חשובים ורחופים.

ש. דיינ: אני מציע לקבל החלטה שאיננו מקציבים את הסכום הזה לשם נוחיוחנו. אנו מוכנים להשאר כאן.

י. רוקח: רק גוף משפטי יכול לחתום על חוזה. היום מדובר על שלושים אלף ל"י, ועוד מעט הסכומים יגדלו וידרשו יותר. הכנסת אינה יכולה לחתום על חוזה.

יש לנצל את בניני הקריה בתל-אביב. אפשר להשתמש בבנינים רבים שם; אפשר להעביר א משרדים מתוך העיר לקריה. עכ"פ, אין להשאיר את המצב כמו שהוא היום. החזקת הקריה עולה בכספים לא מעטים.

אינני רוצה להסערב בענין בניית בית העם; אני רק רוצה להגיד שאין להוציא כספים נוספים לתחנה נוספת של הכנסת.

ד"ר מ. סנה: אני מציע לא לקבל החלטה כרגע בענין בית העם. אינני מסכים להעברה זמנית נוספת של הכנסת, אבל, מפני כבוד הנשיא וועדת הכנסת, אני מציע לא לקבל החלטה, אלא להטיל על היו"ר למסור את דעתה של ועדת הכספים לוועדת הכנסת ולנשיאו. לא טוב שיהיה ריב סמכויות בין הוועדות, וועדה אחת תבטל החלטה של ועדה אחרת.

א. אלישר: יש לתמוך בהתקנת בית העם; זה ענין של פיתוח. אז

לעומת זאת, אני חושב כמו אלה הטוענים שאיננו צריכים לעבור לבנין זמני אחר.

אני מציע שהיו"ר יעמיד לדיון את שאלת קיום שלוש קריות, אחת בתל-אביב, אחת על גלגלים ואחת בירושלים. דבר זה הוא חמור מאד.

ד"ר א. גרנות: אני חושב שדוקא אם איננו רוצים להוציא כסף רב לבנין חדש במקום הסופי, עלינו להסכים לבנין בית העם. את הבנין הסופי נוכל לבנות רק בעוד כמה שנים. בינתיים צריך להיות מקום יוחר מתאים לכנסת. אינני יודע אם אנו משלמים כעת פחות שכר דירה לשנה. הסכום של 30,000 ל"י הוא בעד ערבות לעיריית ירושלים. בבנין בית העם משתתפים מוסדות ואנשים שונים. ע"י בנין זה אנו יכולים לדחות את בניית הבנין הסופי שיהיה צריך להיות מפואר ויקר. אני יודע שאח החוזה סדר שטנר, שהוא ב"כ שר האוצר, אם כי אינני יודע אם הוא חתם כאן כב"כ שר האוצר. אני מציע לבדוק את החומר באור זה. ההצעה איננה כרוכה עם הוצאת חרשה מצד הממשלה.

א. אלישר: אם יוחלט לאשר את בניית בית העם, והעברת הכנסת אליו, יש להביא בחשבון את הוצאות טורח הצבור. הכנסת איבדה את הקשר עם הקהל, מאחר שהיציג מסודר כך שאין רואים את האולם ממנו.

היו"ר ד. צ. פנקס: נכונה עמדת שר האוצר לגבי הצד הפורמלי. הכנסת ונשיאו הכנסת אינם יכולים לתת על חוזה. יש להעיר את תשומת לב הנשיאו לכך שאינה יכולה להכנס להחייבויות כגוף משפטי.

אם גם הכנסת החליטה על פעולה זאת, לא טוב עשתה הנשיאו שחתמה על החוזה לפני שקבלה אישור לכך.

האם יש צורך, עד שייבנה הבנין הסופי לכנסת, בעוד תחנת בנינים? אינני מדבר כרגע על השאלה, אם יש לירושלים צורך בבית-העם; לא על זה אנו מדברים כרגע. למרות העובדה שהקהל אינו יכול לראות אותנו, אנו יכולים לעבוד כאן עוד ארבע או חמש שנים. מלבד זאת, אם נשב בבית העם יוחר משפטיים, ירגישו בעלי הבתים את עצמם מקופחים.

לפי החוזה, נצטרך לשלם, מלבד 9000 ל"י שכר דירה מש לשנה, נצטרך להשקיע 30,000 ל"י להתקנת הבית לצרכינו.

אני מציע להעביר את הדעות שהושמעו כאן לנשיאות הכנסת ולועדת הכנסת. לעת עתה, אין לנו מאשרים את ההקצבה.

סיכום:
הוחלט למסור לנשיאות הכנסת וליו"ר ועדת הכנסת על הדעות שהושמעו בעדה בענין העברת הכנסת לחתנת ביניים נוספת אך לפני ההעברה לבנין הכנסת הסופי שייבנה בעוד מספר שנים. הועדה לא אישרה את ההקצבה.

ד. ועדות משנה:

היו"ר ד. צ. פנקס: השבוע צריכות לשבת שתי ועדות משנה, אחת לטוב נכסי הגרמנים, והשניה לענייני משכורות.

סיכום:
הוחלט שועדת המשנה לענייני משכורות חשב ביום ד' בשעה 1200. ועדת המשנה לחוק נכסי הגרמנים תתכנס ביום ג', בשעה 12.00.

ה. שיתוף הממשלה בנשיאת עול הקליטה - מתן ערבות:

שר האוצר א. קפלן: לפי דרישת הנהלת הסוכנות היהודית, אני מביא הנה את האג'נדה השאלה הבאה:

לפני זמן מה פנתה הנהלת הסוכנות לממשלה, ונדמה לי ששלחה העתק ליו"ר ועדת הכספים, לבקשת עזרה ממשלתית, למען אפשר את המשך קליטת העולים בשנה התקציבית הנוכחית בעשרה מיליון ל"י. נמשך בירור על כמה פעולות, גם בוועדת התיאום. כיון שהבירור נמשך עדיין, והדבר אינו עומד כאן באופן רשמי עדיין, פנתה אלי הנהלת הסוכנות ב-23/5/50 במכתב שני, אשר בו הפנתה את תשומת לבי לעובדה שמצבה הכספי של הנהלת הסוכנות הולך ונעשה יותר קשה (קורא את המכתב). התברר שמספר היושבים במחנות עלה בממוצע. הממשלה הודיעה שהיא לא התנגד לכך שכספי בטחון אלא ישארו בסוכנות היהודית, בתנאי אשר שייכנסו ממגביות חש"י כל הסכומים. אולם, התברר שמגביות חש"י היו קטנות, כי המגביות בדרום אמריקה מתחילות רק עכשו. הודעתי שאפשר לבטל את ההכנסה מהמגביות, כי זה אינו מכניס להם כסף. את המלוה לא הצליחו לארגן.

כדי לפתור את בעיית העליה, יש צורך א בהעמדת אהלים, מה שדורש סכום של שלושה מיליון ל"י עבור 36,000 עולים. הסוכנות רוצה להכניס לאהלים אלה עשרות אלפי משפחות. הסוכנות כותבת שחמרים לה, לאיזון ההוצאות הכלליות, אחד עשר ורבע מיליון ל"י.

במשך הישיבות א שהתקיימו, לא הצלחנו להגיע עדיין לידי הצעות שאפשר להביא לממשלה ולכנסת. מלבד זה שהסכום לוויתר על כל מגביות חש"י, כדי שלא יבואו אלינו בטענות שאנו אוכלים את כספי העם היהודי המיועדים לקליטת העליה.

בינתיים מודעה הנהלת הסוכנות שהיא נמצאת במצב איום, אהפסיקה את תשלומי המשכורות, ועומדת בפני הפסקת האספקה למחנות העולים, מה שעלול להיות מסוכן. הנהלת הסוכנות פנתה אלינו, כדי שניתן לה עזרה מידית ונמנע את הקטסטרופה הזו.

הנהלת הסוכנות טוענת שיש לה סכומים לקבל מ"איירו" מיליון ל"י. אני בין הפסימיסטים החושבים שהסוכנות תקבל קרוב למיליון, בערך אג'נדה 750,000,000 ל"י; ה"מ"ס"מ חושבים שהסוכנות תקבל מיליון ורבע. הנהלת הסוכנות פנתה אלינו כדי שנממן אותה על חשבון כסף זה. שלחתי את האנשים לאפ"ב, מאחר שלאוצה אין קשר לכסף זה.

ולאפ"ב יש, כי הכסף עובר דרך הבנק. כל כספי הסוכנות היהודית צריכים לעבור דרך אפ"ב. פניתי לבנק ובקשתי שילוו בינתיים את הכסף הזה לסוכנות, כי הכסף צריך להכנס בין כך. מאפ"ב אמרו לי שהם מוכנים להאמין שהכסף ייכנס, אולם, אינם יודעים מתי ואיך ייכנס. הבנק אינו מצא מוכן לתת חלואה על סמך כסף זה, אלא אם כן תינתן ערבות הממשלה, נוסף לשעבוד כספי "איירו". אמרתי לצע לאנשי הבנק שועדת הכספים מתנגדת לערבויות קטנות, ושאני מכין הצעת חוק לערבויות. הם הסכימו לתת את הכסף, בתנאי שאודיע להם שאני מכין חוק על ערבויות, וועדת הכספים לא תתנגד למתן ערבות זו אחרי שהחוק יוגש ויתקבל, ותיפח את כותה של הממשלה לחתום על הערבות. החוק לא יועיל, כי המדובר הוא על ערבות גדולה של קרוב למיליון ל"י. לסוכנות היהודית אין הכנסה קבועה מהממשלה, שממנה חופל הממשלה לנכות את הכסף.

אם הועדה תסכים לכך שיהיה חוק ערבויות, ושבגבולות החוק הזה תיכנס ערבות זו של עד מיליון ל"י, מבטיח הבנק לתת את הכסף הזה למקסימום שנה אחת.

עומדת השאלה של הוצאת האנשים מהמחנות. טענתי שהממשלה אינה יכולה להכנס לזה. הסוכנות טוענת שאין לה אפשרות להקים בנינים קבועים בהיקף צאא הדרוש במשך שנה. היא פנתה בתביעה לכסף לצאא להקמת אהלים בקרוב לשלשה מיליון ל"י. במקומות מסוימים אין הפועלים הולכים לעבודה במשקים. אם אין נותנים להם מחנה אהלים. כן יהיה צורך במחנות אהלים זמניים, עד שיוקמו בנינים קבועים. כן דורשים אהלים צאאאא לתכנית מעברות. בכביש מלאיה (סופה) הקימו מחנה אהלים, ויהיו בו עד צלף נפש, לא רק לפועלי הכביש, כי אם לעבודות שונות. יהיו שם גם צריפים אחדים, אבל רוב האנשים יגורו באהלים. חלק מהצריפים יהיו צריפי חורף, שהם יקרים יותר.

לשם הקמת מחנות האהלים, דורשת ממני הנהלת הסוכנות כסף, מלבד הערבות. (קורא את התקציב להקמת מחנות האהלים).

ההוצאות להתזקת העולים, בלי הוצאות האדמיניסטרציה, עולות לחצי מיליון ל"י לחודש. עם הוצאות האדמיניסטרציה, עולה כ עולה הנמצא במחנה כעשר לירות לחודש. אם הנהלת הסוכנות דורשת ממני כסף להוצאות אלו. הכנסת אינה יכולה להחליט על מתן דולרים; אין לי מטבע זר. הנהלת הסוכנות עשתה תוזה עם "הדסה", שלפיו תקבל הסוכנות דולרים תמורת כסף ישראלי. הסוכנות פנתה אלי לשם קבלת כסף ישראלי.

מיליון הל"י שיתקבלו מאפ"ב ילכו בחלקם להתזקת העולים. אסמול נתנו אובל במחנות ל-77,000 נפש.

אני מבקש את הועדה להקדיש ישיבה מיוחדת לבעיית הקליטה של הסוכנות היהודית. אני מציע שמספר אנשים יעברו על החומר וילמדו אותו. אני מוכן להמציא את החומר כמו שהוא, כי אינני רואה פתרון, ואני מתלבט למצוא דרך. לא קבלתי את החשבון כמו שהוא, כי זה חשבון של טובע ולא של נתבע.

אני מבקש לאפשר לי להודיע שאחרי שאכניס חוק ערבויות לכנסת, תסכים ועדת הכספים לערבות זאת.

אינני יודע אם הבנק יתן מיליון ל"י. אני מבקש לאפשר לסוכנות פעולות בגבולות של מיליון ל"י, ואם יהיה צורך, להסכים לעקצבת רבע מיליון ל"י לסוכנות צא כ"גמילות חסד" עד לבירור הדברים, למטרת הוצאת האנשים מהמחנות. הסוכנות תחייב להחזיר את הכסף בצורה זו או אחרת מכל כספים שהממשלה תחליט לתת לה צאאאאא.

שואלים אותי אם אא אפשר להשיג אהלים בהודו או באנגליה. באנגליה אין אהלים. הודו קונה כעת אהלים רבים, כי יש שם מספר גדול של פליטים. אנו צריכים לחפש את האהלים כדי למצוא אותם.

ד"ר מ. סנה: האם לא היה כדאי להגדיל את ייצור האהלים בארץ?

שר האוצר א. קפלן: חוטמים לאהלים חדשים עולים יותר מאשר האהלים המשומשים המובאים ארצה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אנו חייבים להקדיש ישיבה מיוחדת לבעייה זו, כדי לקבוע באיזו מידה אנו יכולים לשאת על עצמנו את עול הקליטה. עד עכשו קבלנו על עצמנו את השכון, והסכמנו לתת ארבעה וחצי מיליון ל"י לשכון דרך עמידר. את יתר הסכום, $2\frac{1}{2}$ מיליון ל"י, היו צריכים המוסדות הלאומיים להשקיע. קבלנו על עצמנו להוציא עוד מיליון וחצי ל"י בקשר לעולים. השאלה היא, אם אנו צריכים לתת כסף לסוכנות, כדי שהיא תפעל, או שנקבל על עצמנו תפקידים נוספים בקשר לדאגה ממשיה לעולים. אני חושב שיהיה זה אסון אם נכניס לתקציב סכומים מסוימים לעזרה לסוכנות, כי ברגע שנעשה זאת, תטיל הגולה את העול על המדינה, ולא תתן כספים. לכן אני מתנגד לדרך זו של הקצבה. הסוכנות, שהיא נציגות עם ישראל, צריכה לעבוד באמצעים אא אשאלה על מעמדה לרשותה. ד"ר גרנות אמר בנאומו בכנסת שאפשר להגדיל את ההכנסות של הקרנות הלאומיות. אם לא יהיה לחץ גדול על הסוכנות, לא יגשימו את הגדלת ההכנסות. לדעתי, אנו יכולים לבוא לעזרת הסוכנות באמצעות התעסוקה. עלינו להוציא אנשים מהמחנות ולשלם להם שכר עבודה מכספי הפיתוח. מחוך שכר העבודה, ינכו לאנשים סכומים מסוימים בעד דירה, וכו'. יהיו העולים אנשים הנושאים את עצמם. אין אפשרות להקציב מכספי המסים למטרה זו.

אינני מתנגד לתת את הערבות עבור מיליון ל"י, כי הכסף בטוח, אם כי מעציבה מאד העובדה שהסוכנות צריכה לקבל ערבות ממשלתית כדי לקבל הלואה. הקצבתנו לסוכנות בצורות שונות סכומים גדולים מאד, והדבר נמשך. הסוכנות אינה יכולה לעמוד על רגליה, והבנק אינו יכול לעזור לה. אני מאשים את התנועה הציונית על שלא הקימה לעצמה בנק עם חון עצמי אא יסודי הרבה יותר גדול.

קשה יותר מענין הערבות, היא שאלת רבע המיליון ששר האוצר רוצה לתת לסוכנות כ"גמילות חסד". הייתי מתאר לעצמי שאת הכסף הזה אפשר לתת לסוכנות דרך האפוטרופוס על נכסי הנפקדים, ולא באופן ישיר מהממשלה. אינני רואה איך אפשר לתת "גמילות חסד" מבחינה חוקית.

ד"ר י. בדר: בימים האחרונים ישבתי ולמדתי את תקציב הסוכנות היהודית. בין היתר, קראתי שם שהממשלה לא שלמה לסוכנות שום דבר על חשבון תביעות הסוכנות מהממשלה בסכום מסוים. שאינני זוכר אותו כרגע. לא צאצא ניחן דבר על חשבון חמשה מיליון ל"י. אאצא

מתקבל הרושם כאילו היו קיימות באמת התחייבויות כאלו, והממשלה לא עמדה בהן. זה המקום היתדי שבו כתוב בתקציב זה על היחסים בין המדינה לבין הסוכנות היהודית. אנו יודעים שהיחסים הם שונים לגמרי. רציתי למצוא בתקציב זה פרטים, ולא מצאתי דבר. אינני יודע כמה אנשים עובדים שם, ומה הסכום המוצא להחזקת מכוניות וכו'. או שזה אינו תקציב,

או שזה תקציב הבנוי לשם תעמולה. כל זמן שכזה הוא המשק הכספי של הסוכנות היהודית, אני חושב לפשע לחת לה פרוטה אחת.

נחמ. כשדנו על ענין הסוכנות בפגרא, נאמר לנו שבמה שאנו עושים, אנו קונים לנו שקט מן הבעיות האלה עד ישיבת הועד הפועל הציוני, ועד סוף שנת התקציב שלנו. הובטח לנו שאחרי הועד הפועל הציוני אפשר יהיה להסדיר את הדברים באופן חוקי. עכשו, אחרי הועד הפועל הציוני, ואחרי ששנת התקציב שלנו נגמרה, אנו עומדים שוב בפני דרישה דחופה. לא היה לסוכנות רצון לסדר את הדברים האלה באופן יסודי. אין דרך כה רעה כמו השמוש בסובסידיות, כי הדבר גורם לבזבוז. אני נגד שיטת הסובסידיות. הסוכנות היהודית יכולה לעשות כל עבודה באמצעים שלה, אולם, לא בכספי המדינה, כי אם השתמש הסוכנות בכספי המדינה, הבזבוז בטוח מראש.

אינני מסכים לכך שלא טוב הדבר שהעם היהודי בעולם יידע מה האזרח הישראלי משלם ותורם לעליה. העם בגולה חייב לדעת שהעם היושב בציון מקריב את כל יכולתו, ואין השליחים בחו"ל צריכים להתנהג כאילו כל כספי הגולה מוצאים לתפארת הארץ, לנוחיותנו.

יש לשים קץ לדרישות דחופות. הדרישה הדחופה הראשונה הובאה אלינו ביוני 1949. לא קבלנו משר האוצר הצעה קצצפתאקצאצא קונסטרוקטיבית על הפרוצדורה, על חלוקת העבודה וחלוקת האחריות. אני מבקש שהפעם נשים קץ למצב זה.

ד"ר א. גרנות: אינני יודע אם שר האוצר עשה טוב, כשהביא דרך אגב, תוך כדי הבנור על הערבות, את שאלת מצב הסוכנות בכלל. הדברים שאנו שומעים מפי ד"ר בדר הם משונים מאד. יש להגיד באופן ברור אם אנו רוצים עליה או לא. אם איננו רוצים בעליה, צריך להיות לנו אומץ הלב להגיד זאת. הכל מדברים על עליה בלתי מוגבלת. לך יש תוצאות ומסקנות. אינני חבר הנהלת הסוכנות, ואינני אחראי בעד מה שנעשה שם. אולם, צריך להיות מינימום של סולידריות. מוסד זה אינו יכול לשאת בעול בעצמו. אני מקווה שמוסד החיאום יביא חסנית שחיעשה מתוך ראיית המצב הכללי. יש להתאים את הצרכים ליכולת. יש אפשרות להגדיל את היכולת, ולשם זה צריך לעשות כמה דברים. אין לדבר בצורה כזאת שבה מדבר מר בדר על התנועה הציונית. אנו מהווים את המשכה של התנועה הזאת, עם כל הדברים הטובים והגרועים.

אני חומך במתן הערבות, משום שאיני רואה בפעולה זאת ריזיקה לממשלה. הכסף ייכנס. עומדת רק שאלת הזמן. אינני יודע את תוכן הצעת החוק לערבויות, אולם אני חושב שמבחינה כספית אפשר לסדר את הערבות הזאת. אינני יודע אם הבנק מוכרח לעמוד על דקדוקי עניות, אבל זה דרכו של בנק.

ישנו פגם בענין "גמילות החסד". אני מציע למצוא מלה יותר מתאימה ויותר פרלמנטרית במקום בטוי זה. אני מציע לקרוא לסכום זה מפרעה על השלום שיבוא, ולבקש את שר האוצר למצוא את הצורה המתאימה כדי להקציב את הסכום הזה.

י. אפרתי: האם התביעה ל-10 מיליון ל"י היא עד אפריל או עד סוף הש"י.

אני שולל את הדבורים על בזבוז בלי בדיקה של הדברים. האם מישהו הוכיח שאפשר להחזיק את המחנות יותר בזול? אפשר לחת פחות אוכל, אולם, אין לדבר על בזבוז.

העם אינו נותן כסף - זו שאלה אחרת. ישנו ויכוח רציני על ענין אצאאאאאא העוליים; יש כאלה הסבורים שהעליה היא יותר מדי גדולה. אנו בעד עליה, ואסור לנו להסתלק מזה.

יש לבקש את שר האוצר להביא לנו חכנית של ריאורגניזציה של המחנות. יש להעמיד את האנשים במחנות ברשות עצמם, ולדאוג לתת להם עבודה. אחרת, נהיה במצב ללא נשוא, כיום זו בעייה של רבע מיליון, אולם זה אינו הסוף. אני מציע שיפנו את האנשים למקומות עבודה, ויפזרו אותם. אנו מוכרחים להגיע לידי מצב שבו ישלמו העולים עצמם חלק מהוצאות קליטת העליה. אנו יכולים לתת לסוכנות היהודית סכומים, מתוך הנחה שהיא חגבה סכומים קטנים לשכר דירה וכו' מהעולים. לשם כך, יש להעסיק את העולים כדי שישאו את עצמם.

אני מציע שהסכום של רבע מיליון יינתן לסוכנות כמפרעה. הערבות של מיליון ל"י שונה מערביות מסחריות, ויש לתת אותה, כי העניין הוא ענין צבורי.

אני חוזר ומציע שתובא לפנינו תכנית לפיזור המחנות; הישוב צריך לעשות מאמץ עליון למצוא תעסוקה.

א. הרצפלד: ד"ר בדר אמר שלמד את תקציב הסוכנות; אני סבור שהוא לא למד אותו כהוגן. חלק מן הסכום שעליו שר האוצר מבקש אישור למתן ערבות הוא בטוח. יש פסימיסטים ויש אופטימיסטים, אך כולם מודים שקרוב למיליון ל"י בטוחים. מדוע צריכה הממשלה לתת ערבות על סכום זה שהוא בטוח? אצ ישנה גם שאלה של פרסטיג'ה של מוסד זה שנקרא סוכנות יהודית.

לו לא היו מביאים היום את ענין "אייראו", היו מדברים על הסעיף השני ברוח אחרת. אם יש בטחון גמור בנוגע ל- $\frac{9}{10}$ מיליון של "אייראו", הבנק חייב לותר על הערבות. היות והפרק של הסוכנות הוא פרק מתמיד, והפרשה תהיה להלכה ולמעשה לזמן רב, אני מעוניין להוריד מעל השולתן הזה את הדברים שאין להם שחר. אפילו אם נצליח לסדר את הדבר כך שהסוכנות תקבל באופן ישיר ובלי ערבות שלנו חצי מיליון ל"י, אנו חייבים לעשות זאת.

שר האוצר הביא דרך אגב את השאלה הכללית. ברור שאת הדברים הכלליים צריך להסדיר. הדאגה שלנו היא לתעסוקה ולשכונן, ולא להחזקת המחנות. רבע מיליון ל"י שחובעים מאתנו הולכים למטרה זו. אני מקבל את ההצעה להקים ועדה קטנה שתלמד את הדבר לעומקו. אני רואה בזה התחלה הגאולה לענין המחנות, ופרשת הסוכנות היהודית והממשלה. את המפרעה של רבע מיליון ל"י אנו נוהגים בתוקף השתתפותנו בהעסקה. ברור שצריכה להיות בדיקה באיזו מידה הולך הכסף לצורך זה ולמטרה זו.

ד"ר מ. סנה: בישיבה הקודמת עוררתי את שאלת הערביות. אני עומד על זה שהבנק ייגמל מהערביות.

אני בעד ההצעות שהוצעו כאן, לתת לסוכנות ערבות להלוואה ורבע מיליון כמפרעה. אם אפשר לסדר את הלוואה הבנק בלי ערבות, או בערבות יותר קטנה של הממשלה, יש לעשות זאת. אחרת, יש לתת ערבות מלאה.

דברו כאן נגד פעולותיה של הסוכנות, כאילו בשם האינטרסים של המדינה. שמעתי את הדיונים בוועד הפועל הציוני, ואני שואל מה היתה הממשלה עושה אילו הסוכנות היתה אומרת שלא תקו על עצמה יותר את עול קליטת העליה. הסוכנות יכולה להגיד שאת כל הכנסותיה היא תשקיע בארץ, אולם אינה רוצה להשתחף בקליטת העליה ולשאח בעול הכבד הזה. מה היינו עושים אז? איפה היינו מוצאים מוסד כזה שהיה לוקח את העול על עצמו? ואם ישנם גורמים המקבלים את העומס על עצמם, האין אנו חייבים לעזור להם?

טוב שההכנסה והדפיציט הכרוכים עם קליטת העולים וכל הקשור בזה אינם נופלים על המדינה.

יש לי טענה פורמלית למוסד התיאום; אולם לדעתי הדבר הראשון שמוסד זה צריך להגיע אליו הוא שתקציב הסוכנות היהודית לא יהיה נבדל מתקציב המדינה בכמה דברים. תקציב הסוכנות צריך להקבע לאותו פרק זמן כמו תקציב המדינה. צריכה להיות הערכת ההכנסות משותפת, כדי שיהיה בסיס ריאלי לדיונים, וכדי שמתחת לקו בתקציב המדינה ישחקף תקציב הסוכנות, המשתלב במשק שלנו, ולא נעמוד בכל כמה צהודשים בדרישות דחופות לעזרה. אני תומך בעזרה, אבל לא בשיטה שבה הדברים נעשים.

יש להעביר את העולים למחנות עבודה. צריך להיות תיאום כספי ותקציבי בין תקציב המדינה לבין תקציב הסוכנות.

י. רוקח: לפני שנה היחה ועדת משנה שלמדה את שאלות הסוכנות במידה מסוימת. חשבתי שתוק הערבויות יחן אפשרות לממשלה לחתום על ערבויות בלי מליאת הכנסת, אולם לא תיארתי לעצמי שערבויות אלו יכולות להגיע עד מיליון ל"י. אינני רואה את הקשר בין דרישת הבנק למתן ערבות לבין החוק הזה, כי אינני סבור שבגבולות החוק הזה יהיו סכומים של מיליון ל"י.

אני מבין שבנק אפ"ב אינו גוף זר לסוכנות היהודית, ויש לו שותפות בה. הבנקים מתנהגים כלפי מוסדות גדולים בצורה שאין להרשותה. אצא הם אינם נותנים הלוואות של עשרים אלף ל"י למוסדות כמו עיריית תל-אביב וחיפה בלי ערבות ממשלתית. שר האוצר צריך לדבר עם הבנקים בעניין זה. אם ישנו שעבוד על הכסף, אין צורך ללכת לממשלה לשם קבלת ערבות. מכתב העברה מ"איירו" לבנק, מספיק בהחלט. יש להתנגד בכל תוקף לשיטה זו של דרישת ערבויות בזמן שקיים נושא של נותן הכסף היכול להכניס את ההלוואה.

לא שמענו מה היה עם הערבויות שכבר ניתנו לסוכנות היהודית. האם שלמו אותן, או ששר האוצר האריך אותן? האם הממשלה הצטרף לשלם את הכספיט? אלה היו סכומים לא קטנים, ואנו חייבים לדעת מה א נעשה בקשר להם.

בזמנו דברנו על כך שתהיה ריאורגניזציה של "עמידר". לא שמענו מה נהיה בעניין זה. הבנייה של "עמידר" היא גרועה בתכלית, מכל הבחינות. הבנינים שנבנים ע"י "עמידר" הם גרועים מאהלים; מבחינה סניטרית אי אפשר לגור בהם. הנאים אלה גורמים למחלות ולמגפות. אני תובע שנדע מה נעשה א עם עמידר, ושתהיה יד חזקה שתשמור על טיב הבנייה.

אני פסימי מאד לגבי הקליטה. אין קולטים את העולים, למעשה. 12 חודש אצא מתזיקים את העולים במקומות מרוכזים, ואח"כ מביאים אותם לעיריות. מיום ליום נוספים מקרים סוציאליים; באים זקנים ואיננו ילידים שיש לדאוג להם. שברים את תוט השדרה של הרשויות המקומיות עי"כ שמטילים עליהן עומס כזה.

אנו צריכים לקבל עשרות אלפים ילדים נוספים לחנוך. אנו צריכים עוד מיליון אצא ל"י לשם הסדר החנוך לילדים בגיל חמש בתל-אביב בלבד. היכן נקח את הכסף א זה?

בתל אביב באלבר ישנם 31,600 נזקקים לעזרה סוציאלית מידיה; חלק נכר מאנשים אלה הוא מיפו, ורובם עולים חדשים. מעבירים אלינו אלפי משפחות בבת אחת, משרד הבריאות מסרב לקבל חולי רוח שהיו בארץ עוד קודם. אם כי אנו רק בתחלה, עלינו לחשוב יותר רחוק. ישנן כבר כנופיות של ילדים ברחובות. אמרו לי שמחליפים את המחנות הצפופים, ואין עושים זאת. אני אצא מביט על הפרובלימה הזאת, לא רק מבחינת הסוכנות; יש לשחקף את

כל הגורמים בנשיאת העול. אני מציע שתהיה ועדה אחת שתבדוק את השאלה הזאת לכל עומקה.

ש. דיין: יש צורך בשיחות יסודיות יותר בענין הסוכנות היהודית, לא רק במוסד התיאום, אלא גם בוועדה זו. הדברים שאמר מר בדר אינם מבוססים, ואין לעבור עליהם בשתיקה.

אנו צריכים לחשוב בדרכים חדשות. במקום אהלים, אני מציע לבנות מחימר. יש להפוך את מחנות העולים למחנות עבודה, לא רק למטרות יעור ועבודות צבוריות, אלא לעבודות היכולות להכניס. במקום לנטוע עצים, יכולים העולים לנטוע עצי פרי שבעוד כמה שנים יתנו פרי ויכניסו כסף. אפשר לתת לעולים זרעים וגרעינים, כדי שיראו פרי מעבודתם. כל שנה שעוברת וכל שטח שאא שאינו מעובד הם הפסד למדינה. הבעייה של הסוכנות היא בעיית העולים והיא הבעייה של כולנו; צריכה להיות התמזגות; אצא ראיית עולים חדשים מסקלים שדות בשער הגיא. הם חיים בצריפים בתנאים לא נוחים ביותר, אולם, הם אנשים פרודוקטיביים. אל נראה את עצמנו כתומכים; הצרה היא צרחנו והענין שלנו.

אני מציע לקבל את ההצעות שהציע שר האוצר, ולהכנס לשיחות יוחר מעמיקות בשאלה זו.

ההחלטה על

היו"ר ד. צ. פנקס: קשה לי ללוות את הערבות על כספי "איירו" בהערה כלפי הבנק, כי עשינו זאת בפעם הקודמת. בודאי יש לבנק נמוקים משלו. יש תבדל בין התחייבות מחברה כלכלית לבין התחייבות מגוף בינלאומי. יתכן שאם תפרוץ מלחמה לא יקבל הבנק את הכסף. אני מציע לאשר את הערבות, והשר ימצא את הדרך הפורמלית לעשות זאת.

ד"ר י. בדר: כיון שאני רוצה את האצאא ההחלטה כבלתי חוקית, אני מתנגד לה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אין אנו מטפלים כרגע בצד החוקי, אלא מטילים על שר האוצר לטפל בזה ולמצוא את הדרך המתאימה.

אינני רואה מאין יקחו את הסקדמה של רבע מיליון ל"י. הכסף יחסר בתקציב ההתישבות אח"כ. בתקציב הרגיל אין שכון; בתקציב הפיתוח יש שכון רק משטרי מקרקעים. האם זו השקעת יסוד? אני מציע שהיו"ר ימצא דרך חוקית, ויביא את הדבר הנה.

י. רוקח: אני מציע לתת ערבות על מיליון ורבע על תשבון "איירו" במקום לתפש מקור אחר כדי לתת רבע מיליון.

א. הרצפלד: אני סבור שאפשר לקחת את הכסף מהסכום של שלשה מיליון ל"י להתישבות.

היו"ר ד. צ. פנקס: לא נוכל לסכם בשאלה הגדולה. מוסד התיאום יצטרך, לפי דברי ראש הממשלה, להציע לכנסת איך לממן את הקליטה. אחרי שהממשלה תביא הצעות בענין הקליטה, נחזור לדון בענין זה. אני מסכים לכך שתהיה ועדה משנה ליד מוסד התיאום שתלמד את בעיות הקליטה ושיחוף הממשלה בנשיאת עול הקליטה.

סיכום: הועדה אישרה את מתן הערבות על כספי "איירו", בקול אחד נגד ההחלטה. שר האוצר ימצא אצא את הדרך החוקית והפורמלית לאצא להוציא לפועל את הדבר. כן אישרה הועדה את ההצעה לתת לסוכנות רבע מיליון ל"י, אאא ושר האוצר יצטרך להראות לוועדה מאיזה מקור הוא מתכוון לקחת את הכסף. אאא באחת הישיבות הקרובות תיבחר ועדה משנה שתלמד את בעיית הקליטה ושיחוף הממשלה בעול הקליטה.